

МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

КАЗУС № 1

за изпит за придобиване на юридическа правоспособност – 23.10.2022 г.

На 11.02.2022г. Иван Христов Петров подал в Софийския районен съд (СРС) искова молба срещу Мария Димитрова Николова. В обстоятелствената част на исковата си молба Петров изложил твърдения, че на 10.08.2021г. сключил с Николова писмен договор за наем на собствения му апартамент в гр. София за срок от три години и при уговорен месечен наем в размер 500 лв., от който за изтеклите 6 месеца ответницата не заплатила нито една месечна вноска. В петитума на исковата молба Петров формулирал следните искания към съда: да постанови решение, с което да осъди Николова да му заплати сумата 3 000 лв. – общия размер на неплатения наем, както и да развали сключения между страните договор за наем поради неизпълнение на задълженията на ответницата по него. Към исковата молба Петров приложил само оригинала на писмения договор за наем от 10.08.2021г.

С разпореждане от 15.02.2022г. съдът постановил следното: Върнал исковата молба в частта ѝ по иска за разваляне на договора за наем, като приел, че този иск е недопустим. Оставил без движение исковата молба в останалата ѝ част и дал указания на ищеца Петров, в едноседмичен срок от връчване на съобщението да представи по делото преписи от исковата молба и от договора за наем – за връчване на ответницата, както и документ за внесена държавна такса в размер 120 лв. по банковата сметка на СРС. Съдът предупредил ищеца и че ако не изпълни тези указания в посочения срок, исковата му молба ще бъде върната и в останалата част; указал му и че може да поиска от съда да му предостави правна помощ от адвокат. Препис от това разпореждане от 15.02.2022г. бил връчен лично на ищеца Петров на 21.02.2022г.

На 28.02.2022г. Петров подал в СРС молба, към която приложил само вносна бележка, удостоверяваща внасянето по банковата сметка на СРС на държавната такса в размер 120 лв. Също на 28.02.2022г. Петров подал в СРС и адресирана до Софийския градски съд (СГС) частна жалба срещу разпореждането от 15.02.2022г., като го обжалвал само в частта, с която СРС е върнал исковата му молба в частта ѝ по иска за разваляне на договора за наем. В частната си жалба Петров изложил оплаквания, че неправилно СРС приел този иск за недопустим, тъй като в самия договор за наем страните уговорили, че той може да бъде развален по съдебен ред при неизпълнение на договорните задължения на която и да е от страните.

С разпореждане от 09.03.2022г. СРС постановил следното: Върнал исковата молба и в частта ѝ по иска за заплащане на сумата 3 000 лв., като приел, че ищецът не е изпълнил указанията за отстраняване на нередовностите ѝ в определения му срок. Оставил без движение частната жалба на Петров и му дал указания, в едноседмичен срок от връчване на съобщението да представи по делото документ за внесена държавна такса в размер 15 лв. по банковата сметка на СГС. Препис от това разпореждане от 09.03.2022г. бил връчен лично на ищеца Петров на 14.03.2022г.

На 18.03.2022г. Петров подал в СРС молба, към която приложил вносна бележка, удостоверяваща внасянето по банковата сметка на СГС на държавната такса в размер 15 лв. Също на 18.03.2022г. Петров подал в СРС и адресирана до СГС частна жалба срещу разпореждането от 09.03.2022г., като го обжалвал само в частта, с която СРС е върнал исковата му молба в частта ѝ по иска за заплащане на сумата 3 000 лв. В тази частна жалба Петров изложил оплаквания, че неправилно СРС му дал указания с разпореждането от 15.02.2022г., да представи преписи от исковата молба и от договора за наем, тъй като и двата документа се намират в оригинал по делото, и съдът сам можел да направи фотокопия от тях, които да връчи на ответницата. Към частната си жалба от 18.03.2022г. Петров приложил още една вносна бележка, удостоверяваща внасянето по банковата сметка на СГС на втора държавна такса в размер 15 лв., както и преписи от исковата си молба и от писмения договор за наем.

С разпореждане от 22.03.2022г. СРС приел, че двете частни жалби на Петров са редовни и допустими, и изпратил делото на СГС за произнасяне по тях. С определение от 05.04.2022г. СГС потвърдил както разпореждането от 15.02.2022г. на СРС – в обжалваната част, с която първоинстанционният съд върнал исковата молба на Петров в частта ѝ по иска за разваляне на договора за наем от 10.08.2021г., така и разпореждането от 09.03.2022г. на СРС – в обжалваната част, с която първоинстанционният съд върнал исковата молба на Петров и в частта ѝ по иска за заплащане на сумата 3 000 лв. В мотивите към определението си въззивният съд приел, че и двете частни жалби на Петров са неоснователни, като изложил съображения, с които изцяло споделил изводите на първата инстанция, че искът за разваляне на процесния договор за наем е недопустим, както и че Петров не е изпълнил в рамките на преклузивния едноседмичен срок, дадените му от СРС законосъобразни указания за отстраняване на нередовностите на подадената от него искова молба – в останалата ѝ част по иска за заплащане на сумата 3 000 лв.

На 12.04.2022г. Петров подал в СГС адресирана до Върховния касационен съд частна касационна жалба срещу определението от 05.04.2022г., като го обжалвал само в частта, с която СГС потвърдил разпореждането от 09.03.2022г. на СРС – в обжалваната част, с която първоинстанционният съд е върнал исковата молба на Петров в частта ѝ по иска за заплащане на сумата 3 000 лв. С разпореждане от 15.04.2022г. СГС върнал частната касационна жалба на Петров, като приел, че тя е недопустима.

Отговорете мотивирано на следните въпроси:

1. Законосъобразни ли са изводите на двете съдебни инстанции, че е недопустим предявеният от Иван Петров срещу Мария Николова иск за разваляне на сключения между тях писмен договор за наем, респ. – правилно ли съдилищата са върнали исковата молба на Петров в частта ѝ по този иск?

Съгласно разпоредбата на чл. 124, ал. 3 ГПК, иск за поражение, изменение или прекратяване на граждански правоотношения, т.е. конститутивен иск може да се предяви само в предвидените в закон случаи. Съгласно разпоредбата на чл. 87, ал. 3 ЗЗД, по съдебен ред – чрез предявяването на конститутивен иск става развалянето поради неизпълнение, единствено на договорите, с които се прехвърлят, учредяват, признават или прекратяват вещни права върху недвижими имоти. Тази разпоредба е специална и установява изключение от общите правила на чл. 87, ал. 1 и ал. 2 ЗЗД за разваляне поради неизпълнение на двустранни договори – чрез отправяне на извънсъдебно едностранно волеизявление на кредитора до неизправния длъжник. С договора за наем на недвижим имот не се прехвърлят, учредяват, признават или прекратяват вещни права върху имота, поради което упражняването на потестативното право на кредитора за развалянето на този договор става извънсъдебно по реда на чл. 87, ал. 1 и ал. 2 ЗЗД. Конститутивен иск за разваляне поради неизпълнение на договора за наем на недвижим имот не е предвиден в закона, респ. – когато такъв иск е предявен пред съд, той е процесуално недопустим съгласно разпоредбата на чл. 124, ал. 3 ГПК. Без никакво значение е дали в договора за наем страните са уговорили, че могат да го развалят по съдебен ред, тъй като възможността за предявяване на конститутивен иск може да бъде установена единствено в закона, но не и по волята на страните по договора. От така изложеното следва, че са неоснователни оплакванията и доводите в частната жалба от 28.02.2022г. на ищеца Петров и че са законосъобразни изводите на двете съдебни инстанции за недопустимост на предявения от него иск за разваляне на сключения между страните писмен договор за наем. Следователно, с разпореждането си от 15.02.2022г. СРС правилно, съгласно чл. 130, изр. 1, във вр. с чл. 124, ал. 3 ГПК, е върнал исковата молба на Петров в частта ѝ по този иск, респ. – с определението си от 05.04.2022г. СГС правилно е потвърдил това разпореждане в обжалваната част.

2. Законосъобразни ли са указанията, дадени на ищеца Петров с разпореждането от 15.02.2022 г. на СРС – за отстраняване на нередовности на исковата му молба в останалата ѝ част по иска за заплащане на сумата 3 000 лв.?

Съгласно разпоредбите на чл. 128, т. 2 и т. 3 ГПК, към исковата молба се представят: документ за внесените държавни такси, както и преписи от исковата молба и приложенията ѝ според броя на ответниците. Съгласно разпоредбата на чл. 129, ал. 2, изр. 1 ГПК, когато исковата молба не отговаря на изискванията по чл. 128 ГПК, на ищеца се изпраща съобщение да отстрани в едноседмичен срок допуснатите нередовности, както и за възможността да ползва правна помощ. Исковата молба на Петров е нередовна, тъй като не отговаря на изискванията на чл. 128, т. 2 и т. 3 ГПК – с нея не са представени документ за внасянето на дължимата държавна такса и преписи от исковата молба и от приложения към нея писмен договор за наем. Следователно, с разпореждането си от 15.02.2022г., съгласно чл. 129, ал. 2, изр. 1, във вр. с чл. 128, т. 2 и т. 3 ГПК, СРС е дал законосъобразни указания на ищеца Петров, в които е посочил ясно и точно какви са нередовностите на исковата му молба (включително размера на държавната такса, дължима за разглеждането на допустимия иск); начина и срока, в който нередовностите следва да бъдат отстранени; предупредил е ищеца за неблагоприятните процесуални последици при неизпълнение на указанията в посочения срок (че ще върне исковата молба и в останалата ѝ част); указал му е и възможността да ползва правна помощ. Оплакванията и доводите в частната жалба от 18.03.2022 г. на ищеца Петров, че съдът сам можел да направи фотокопия от исковата молба и приложения към нея писмен договор за наем, които да връчи на ответницата, са неоснователни, тъй като ГПК не установява такова процесуално правомощие и възможност за съда, а нормата на чл. 129, ал. 2, изр. 1 ГПК, която е императивна, го задължава да даде указания на ищеца за отстраняването на нередовностите на исковата му молба.

3. Законосъобразни ли са изводите на двете съдебни инстанции, че ищецът Петров не е изпълнил в срок дадените му указания за отстраняване на нередовности на исковата му молба, респ. – правилно ли съдилищата са върнали исковата молба на Петров и в частта ѝ по иска за заплащане на сумата 3 000 лв.?

Едноседмичният срок по чл. 129, ал. 2, изр. 1 ГПК е преклузивен – съгласно разпоредбата на чл. 129, ал. 3, изр. 1 ГПК, когато ищецът не отстрани в този срок нередовностите на исковата си молба, съдът я връща. Същото следва и от разпоредбата на чл. 64, ал. 1 ГПК, съгласно която, съдът не взема предвид процесуалните действия на страните, които са извършени след изтичането на установения срок. В случая препис от разпореждането от 15.02.2022г., с което СРС е дал указания на Петров да отстрани нередовностите на исковата си молба, е връчен лично на ищеца на 21.02.2022г. С молбата си от 28.02.2022г. ищецът Петров е представил само вносна бележка, удостоверяваща внасянето по банковата сметка на СРС на държавната такса в размер 120 лв., като по този начин – в последния ден от едноседмичния преклузивен срок по чл. 129, ал. 2, изр. 1 ГПК, той е отстранил само една от нередовностите на исковата си молба – тази по чл. 128, т. 2 ГПК. Ищецът Петров е представил в съда преписи от исковата си молба и от писмения договор за наем едва с частната си жалба от 18.03.2022г. – след изтичането на 28.02.2022г. на едноседмичния преклузивен срок по чл. 129, ал. 2, изр. 1 ГПК. Съгласно разпоредбата на чл. 64, ал. 1 ГПК, това процесуално действие на ищеца не се взема предвид от съда, то се счита за неизвършено, поради което са законосъобразни изводите на двете съдебни инстанции, че Петров не е изпълнил в срок дадените му указания за отстраняване на нередовностите на исковата му молба – тези по чл. 128, т. 3 ГПК. Следователно, с разпореждането си от 09.03.2022г. СРС правилно, съгласно чл. 129, ал. 3, изр. 1, във вр. с чл. 129, ал. 2, изр. 1 и с чл. 128, т. 3 ГПК, е върнал исковата молба на Петров и в частта ѝ по иска за заплащане на сумата 3 000 лв., респ. – с определението си от 05.04.2022г. СГС правилно е потвърдил и това разпореждане в обжалваната част.

4. Допуснато ли е нарушение на процесуалното право на отговор, респ. – на правото на защита на ответницата Николова, на която СРС не е връчил преписи от подадените от ищеца Петров частни жалби от 28.02.2022г. и от 18.03.2022г.?

Съгласно изричните разпоредби на чл. 129, ал. 3, изр. 2 и чл. 130, изр. 2 ГПК, ищецът не трябва да представя преписи за връчване на ответника от частните жалби, с които се обжалват разпорежданията на съда за връщане на исковата молба поради неотстраняване на нередовностите ѝ (чл. 129, ал. 3 ГПК) или поради недопустимост на предявения с нея иск (чл. 130 ГПК). Поради това, съгласно тези изрични и специални процесуалноправни норми, съдът не връчва преписи от тези частни жалби на ответника и последният не разполага с процесуално право на отговор на същите – в отклонение от общото правило по чл. 276, ал. 1 ГПК. В случая с частните си жалби от 28.02.2022г. и от 18.03.2022г. ищецът Петров е обжалвал разпорежданията от 15.02.2022г. и от 09.03.2022г. на СРС именно в частите им, с които по реда на чл. 129, ал. 3 и чл. 130 ГПК е върната исковата му молба. По изложените съображения ответницата Николова не разполага с процесуално право на отговор на тези частни жалби, поради което такова нейно право, респ. – правото ѝ на защита в производството не е нарушено.

5. Законосъобразен ли е изводът на СГС, че е недопустима подадената от ищеца Петров частна касационна жалба от 12.04.2022 г., респ. – правилно ли е върната същата с разпореждането от 15.04.2022 г. на СГС?

Съгласно разпоредбата на чл. 274, ал. 4 ГПК, тълкувана във вр. с разпоредбите на чл. 274, ал. 3 ГПК, не подлежат на касационно обжалване определенията на въззивния съд по дела, въззивните решения по които не подлежат на касационно обжалване. Съгласно разпоредбата на чл. 280, ал. 3, т. 1 ГПК, не подлежат на касационно обжалване въззивните решения по граждански дела с цена на иска до 5 000 лв., с изключение на решенията по искове за собственост и други вещни права върху недвижими имоти и по съединените с тях искове, които имат обуславящо значение за иска за собственост. В случая с частната си касационна жалба от 12.04.2022г. ищецът Петров е обжалвал определението от 05.04.2022г. на СГС само в частта, с която СГС, действащ като въззивна инстанция, е потвърдил разпореждането от 09.03.2022г. на СРС – в обжалваната част, с която първоинстанционният съд е върнал исковата молба на Петров в частта ѝ по иска за заплащане на сумата 3 000 лв. С този иск за парично вземане Петров е претендирал заплащането на общия размер на месечна наемна цена за период от 6 месеца, поради което цената на този иск, определена съгласно чл. 69, ал. 1, т. 1 и т. 6 ГПК, възлиза на 3 000 лв. Този иск не е иск за собственост или за други вещни права върху недвижими имоти, нито е съединен с такъв иск, поради което не попада в изключението по чл. 280, ал. 3, т. 1 ГПК. Тъй като цената на този иск е до 5 000 лв., съгласно разпоредбата на чл. 280, ал. 3, т. 1, предл. 1 ГПК, въззивното решение, което би било постановено по него, не би подлежало на касационно обжалване. Следователно, съгласно препращащата разпоредба на чл. 274, ал. 4 ГПК, постановеното в случая въззивно определение от 05.04.2022г. на СГС – в частта му, срещу която е подадена частната касационна жалба от 12.04.2022г. на ищеца Петров, също не подлежи на касационно обжалване. От изложеното следва, че изводът на СГС за недопустимост на подадената от ищеца Петров частна касационна жалба от 12.04.2022г., е законосъобразен, респ. – същата правилно е върната с разпореждането от 15.04.2022г. на СГС.